BARNETS VÄG I TANDVÅRDEN

Johanna Gyll
Övertandläkare Pedodonti
SALUTDAGEN 2021

region västerbotten

Pedodonti

Specialisttandvård för barn och unga upp till 19 år

Kvalificerad och tillgänglig RESURS när allmäntandvårdens erfarenhet och kompetens inte räcker till

region västerbotten

Barn med….

svåra allmänsjukdomar

eruptionsproblematik

behov av kirurgiska åtgärder

behov av särskilt omhändertagande

bettdysfunktion

hög kariesaktivitet

grava tandutvecklingsstörningar

funktionshinder där tandbehandling är svårt/svårbedömt

komplicerade tandtramuan

parodontala/gingivala tillstånd

ovanliga orala tillstånd

endodonti i det unga permanenta bettet

tandvårdsrädsla

region västerbotten

Remissinstans för hela regionen

2% av barnen i behov av specialistkompetens
746 st remisser 2020
200 st som berör tandvårdsbehov i kombination med behandlingsproblem av psykologisk art

Små barn med omfattande kariesproblematik

Behandlingssvårigheter

Barn i behov av sjukhusets resurser

Rädsla och oro inför tandbehandling

region västerbotten

Remissinflöde

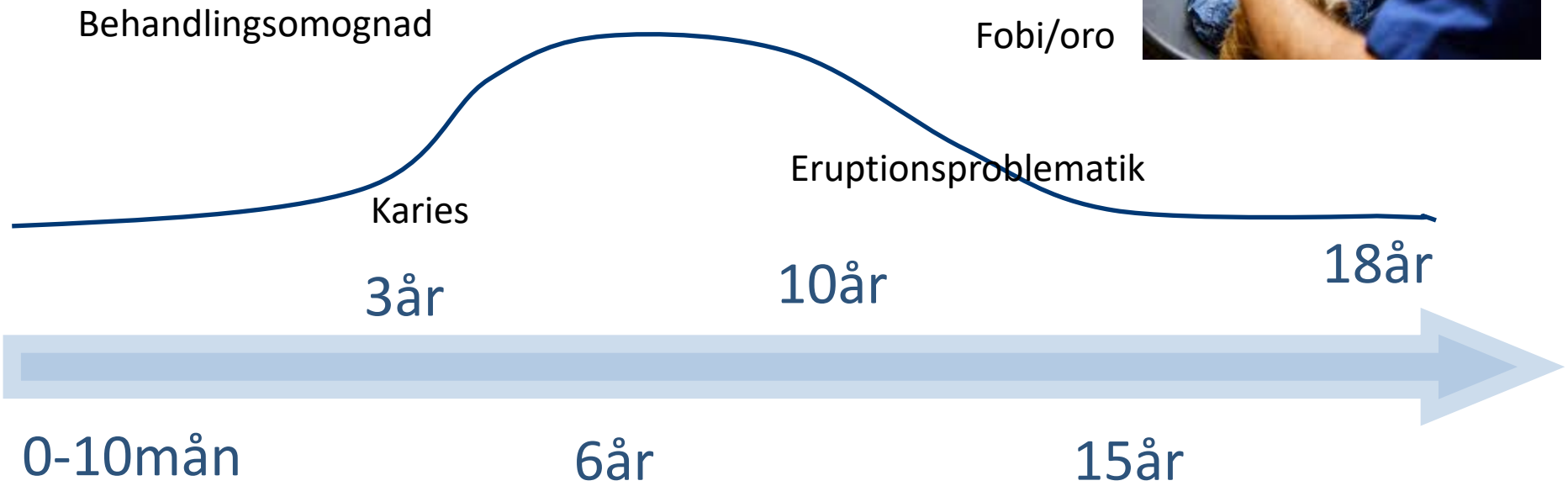

region västerbotten

BARNTANDVÅRD

Barntandvård kräver särskilt kompetens och kunnande om den växande individen. INTE BEHANDLING PÅ SMÅ VUXNA.

BARNSYN

Barnkompetens

Barnperspektiv

Barns rättigheter

region västerbotten

BARNKOMPETENS

- Den specifika **formella kompetens** som krävs inom professionen
- **Förtrogenhetskunskap** vunnen genom yrkeserfarenhet
- Den generella kompetens som avser **förmågan att kommunicera** med barn, ungdomar, föräldrar eller vårdnadshavare

region västerbotten

BARNPERSPEKTIV

Den kunskap vuxna utgår ifrån när de avser att göra något för barnets bästa.

Innebär att se saker ut barns perspektiv och ta tillvara barns erfarenheter, uppmärksamma och försöka förstå hur barnet uppfattar en situation och hur barnet agerar.

Vara lyhörd

Visa empati

Ha förståelse

region västerbotten

BARNS RÄTTIGHETER

BARNKONVENTIONEN

- lag i Svergie sedan 1 januari 2020
- Består av 54 artiklar

SYFTE

• Trots överenskommelse att följa FN barnkonvention sågs brister i lagstiftning och praxis
• En lag innebär att barns behov och status tas på större allvar
• En lag täcker alla barn

region västerbotten

FYRA GRUNDPRINCIPER

Alla barn är lika mycket värda
Ingen får behandlas sämre

De som bestämmer ska tänka på
vad som blir bäst för barn

Alla barn har rätt att leva
och utvecklas

Vuxna måste lyssna på barns
åsikter

region
västerbotten

Applicering i sjuk-, hälso- och tandvården

- Barn som möter medarbetare inom vården möts med respekt
- Barnets integretet beaktas (artikel 16)
- Barnet informeras om behandling utifrån barnets egna förutsättningar (artikel 17)
- Barnets rättigheter problemiseras i förhållande till vårdnadshavarnas rättigheter och skyldigheter (artikel 3 och 1)
- Barnet informeras om vad som står i journalen (artikel 16)
- Barnet informeras om vem som har tillgång till innehållet i journalen (artikel 16)
- Det finns tydliga rutiner hur anmälan till socialtjänsten ska göras vid misstanke om barn som far illa och denna rutin ska vara känd av samtliga medarbetare

BARNKONVENTIONEN I KLINIKEN

- Barnets bästa
- Göra barnet delaktig i sin vård
- Barn ska får göra sin röst hörd
- Rätt till bästa möjliga hälsa

region västerbotten

Tandvårdslagen (1985:125)

När tandvård ges till barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

3 a § *Vården och behandlingen ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten.*

När patienten är ett barn ska barnets inställning till den aktuella åtgärden så långt som möjligt klarläggas. Barnets inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad. Lag (2014:823).

3 b § *Patienten ska få information om sitt tandhälsotillstånd och om de behandlingsmetoder som står till buds.*

När patienten är ett barn ska även patientens vårdnadshavare få information enligt första stycket. Informationen får inte lämnas om bestämmelser om sekretess eller tystnadsplikt hindrar detta. Lag (2014:823).

region västerbotten

I en region – vårdens svåra val

1. **Människovärdesprincipen**
   – alla människor har lika värde och samma rättigheter.
2. **Behovs- och solidaritetsprincipen**
   – resurserna bör satsas på den som har de största behoven.
3. **Kostnadseffektivitetsprincipen**
   – vid val mellan olika åtgärder bör man eftersträva en rimlig relation mellan kostnad och effekt (mätt i förbättrad hälsa och höjd livskvalitet).

region västerbotten

EN BARNKOMPENTENT BEHANDLARE

Skapar god kontakt med barn och vårdnadshavare

Lyssnar på barnet

Utformar vården efter barnets förutsättningar

Har barnets bästa i fokus

Eftersträvar smärtfrihet

Använder sedering som komplement till ett gott psykologiskt omhändertagande

region västerbotten

ORO INFÖR TANDVÅRD

- Okända procedurer kan verka främmande och skrämmande
- Tidigare negativa upplevelser såsom smärta och frånvaro av kontroll orsakar oro
- Smärta, oro och ångest samspelar och förstärker varandra
- Rädsla sänker smärttröskeln

region västerbotten

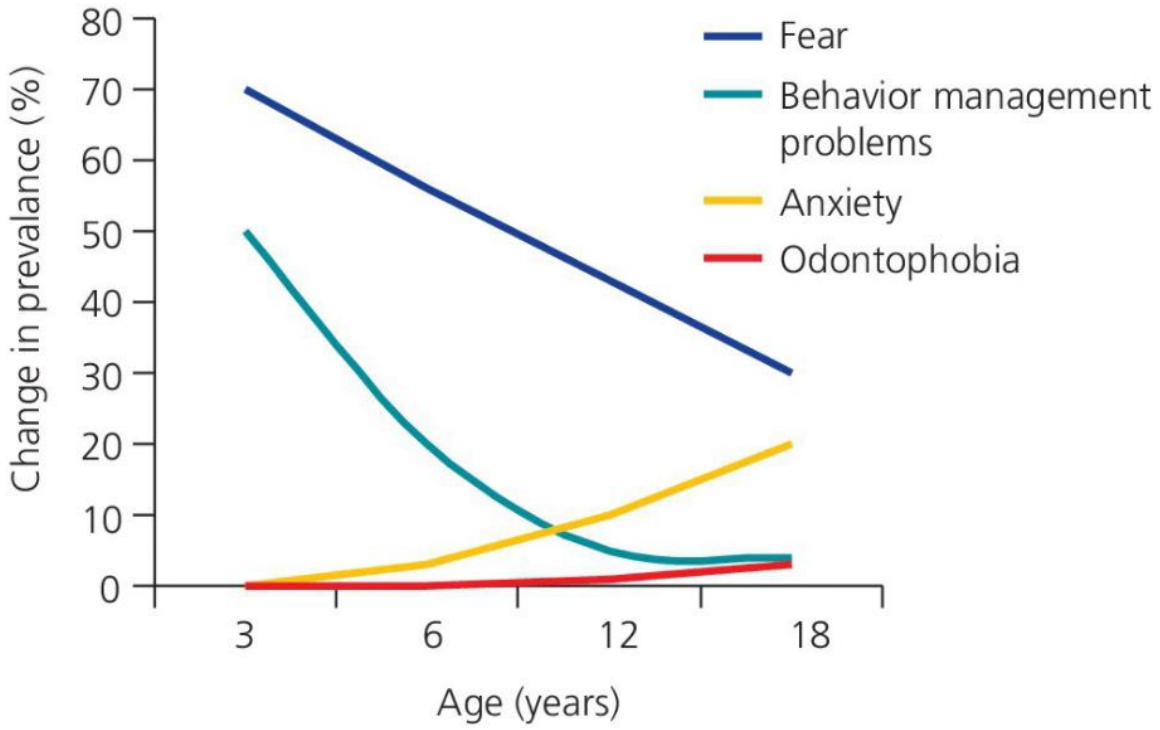

region västerbotten

INSKOLNING

- Ett gott psykologiskt omhändertagande kan minska barns oro inför tandbehandling
- Alla barn har rätt att få förbereda sig och skolas in till nya moment
- Anpassas efter behov och ålder

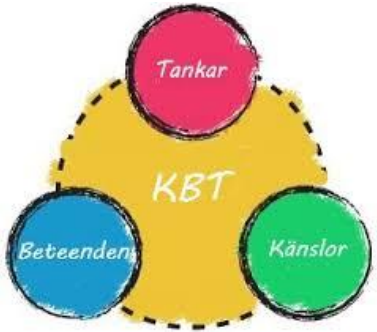

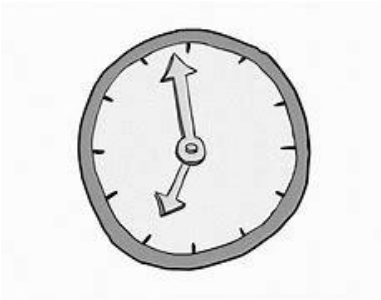

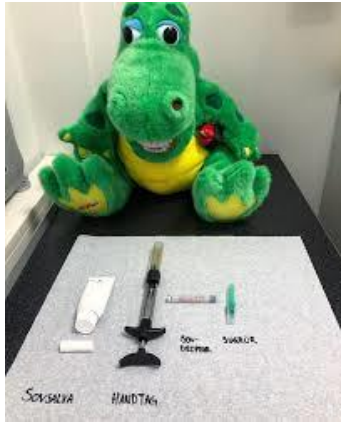

region västerbotten

Strukturerad invänjning till injektion

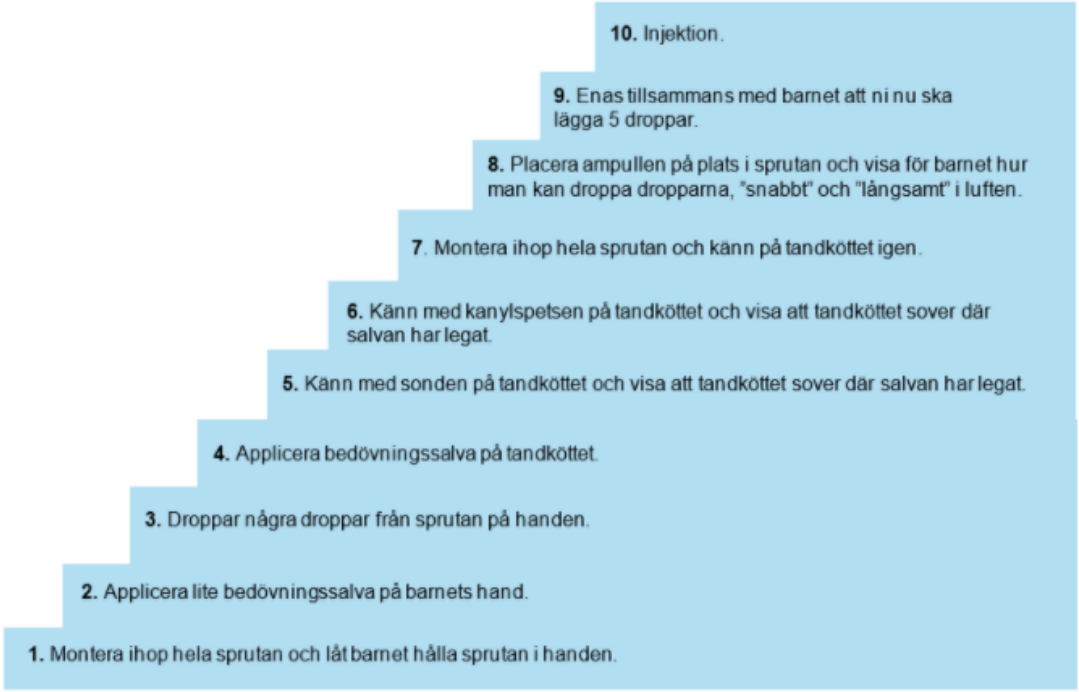

Figur 2. Inskolning till injektion. Moment 1-3 utförs när barnet sitter i behandlingsstolen, övriga moment ligger barnet i behandlingsstolen (Inskolningstrappa enligt Holst).

region västerbotten

Procedursmärta

Barn ska inte få ont hos tandläkaren

FORSKAREN Tandläkare ska erbjuda alla barn smärtfri tandvård. Det anser Larisa Krekmanova, pedodontist och smärtombud i Göteborg. Som det är i dag upplever hälften av barnen smärta i samband med invasiv tandvård.

Invasiv tandvård som injektion, borrning, extraktion kan orsaka procedursmärta

Hälften av alla barn som behövt invasiv tandvård har upplevt behandlingen som smärtsam

region västerbotten

Tips som lindrar smärta

- Ta reda på barnets smärtupplevelser, rädsla och förväntningar om smärta
- Använd ytbedövning och god injektionsteknik
- Behandla smärta preventivt till exempel efter extraktioner

region västerbotten

SALUTDAGEN 2021

region västerbotten

KEVIN 3 år

- 1 år Remiss från BVC till tdv *(nattmål, tb x1/dag, syskon med karies)*
- 1 år 1 mån Besök på tdv *(får information muntlig och broschyr ”tandvård för barn”)*
- 1 år 6 månader söker akut tand gått sönder – *(oklar orsak tdl konstaterar fraktur 52)*
- 2 år 2 månader kompletterande us thyg *(manifest karies noteras)*
- 2 år 2 månader besök hos tdl *(kompletterande us + Lagning under sedering, 52, 62 nednötta)*
- *2 år 4 månader (tdl kontroll karies notering om tb i journalen)*
- *2 år och 6 månader (remiss Pedodonti) (7 tänder bedöms ha så stora kaviteter att de extraheras, 1 tand lagas extraheras)*
- *3 år narkossanering*

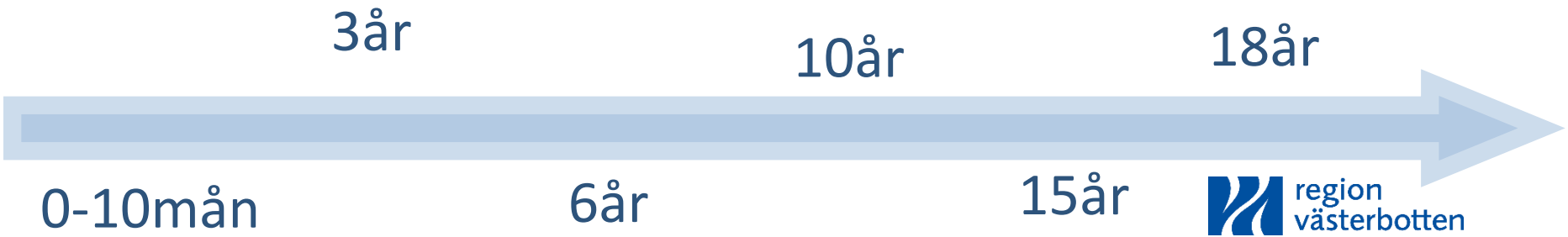

TANDBEHANDLING UNDER NARKOS

2020 Umeå/Skellefteå/Lycksele (70 st)

Samordnade narkoser NUS (20 st)

- Små barn med omfattande behandlingsbehov (45st)
- Barn som inte klarar tandbehandling på annat sätt (35st)
- Komplicerade tandbehandlingar (10st)

region västerbotten

ESKIL 19 år

- Fragil-X, ADHD, utvecklingsförsening
- Mineraliseringsstörningar, svårt med oh (känslig för smak, beröring, ljud)
- Sen tanderuption/eruptionsstörningar
- Fått tänderna åtgärdade under narkos som liten på annan ort.
- Remiss Pedodonti 8 års ålder pga behandlingssvårigheter och karies

Narkos-karies

3år

Narkos-karies

10år

Narkos-karies

Narkos-eruptionsproblem

Narkos-eruptionsproblem

0-10mån

Inskolning

Sedering midzaolam

profylax

Inskolning

6år

profylax

Inskolning

sprutträning

profylax

15år

Sedering midzolam

Inskolning

profylax

18år

region västerbotten

ELSA 10 ÅR

- GRAV MIH på samtliga 6:or
- Lagat sina 6:or totalt 9 gånger svårt med adekvat smärtlindring
- Utvecklat oro/rädsla inför injektion och smärta
- Nu remiss för smärta 26 och ställningstagande till terapi

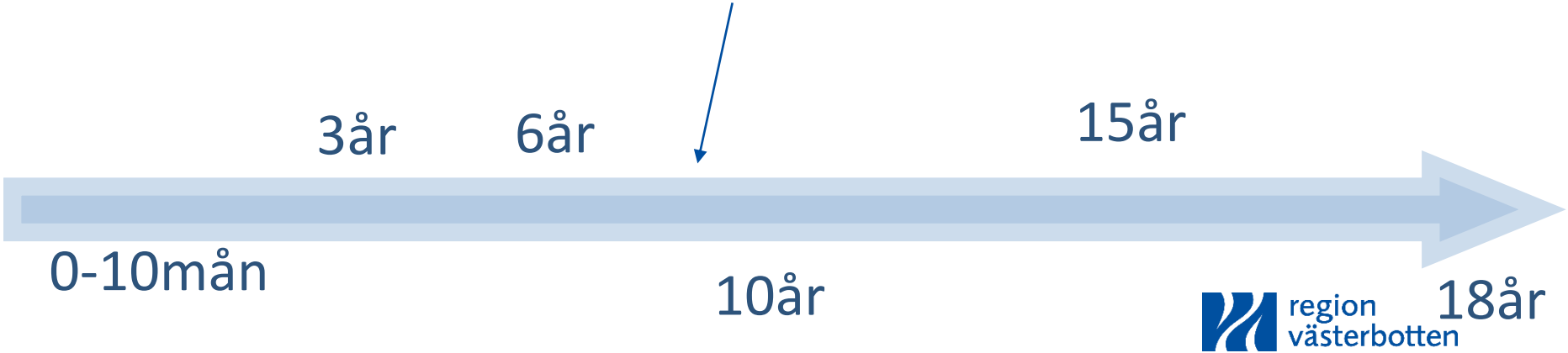

region västerbotten

TACK FÖR NI LYSSNADE

region
västerbotten